

3-cü teleqram:

"Nəsib bəy Yusifbəyliyə:

Əsgəran qalasının bir hissəsini döyüslə geri almışıq. Burada hökümət nümayəndələrindən heç kəs yoxdur. Qəza rəisini tapa bilmədik. Özüm köməkçi dəstələr təşkil edirəm. Yerli partizanlara gözətçilər göndərdim. Başımızdan keçəcəyik, amma Əsgəranı düşmənə verməyəcəyik.

General Cavad bəy Şixlinski"(2,s 90-91)

Əsgəran savaşı bir qəhramanlıq nümunəsi idi. General Cavad bəy Şixlinskinin rəhbərlik etdiyi gənc ordunun şücaəti nəticəsində böyük qələbə ələnmişdi. Azərbaycan Cümhuriyyətinin rəsmi dövlət qəzeti "Azərbaycan" 6 aprel 1920-ci il tarixində bu qələbə haqqında Əsgəran savaşını belə qiymətləndirirdi:

"Əsgəran zəfəri ordumuzun yaptığı təcrübələr içərisində demək olar ki, ilk zəfərdir. Lənkəran səfəri yalnız ordunun səlaməti ilə həll olunmuş, orada silah sınamaga ehtiyac qalmamışdı. Zəngəzur hadisəsi hər nə qədər ordumuzun şücaətini göstərmışdır də, nəticə etibarı ilə bir zəfər olmamışdı.

Əsgəran artıq gənc ordumuz üçün həqiqi bir sınaq oldu. Lillahilhəmd ki, bu sınaq Azərbaycanın taleyinə inanan bütün mömin qətblərə sevinc verdi, vəsvəsəli ürəklərdə dayaq oldu.

Düşmənin xəyanətinə qarşı mahiranə bir sürətdə müqabilə edən Şuşa və Xankəndi qarnizonları ilə vuruşacaq bu qəhraman qüvvətlərimiz artıq əmin

olalımlı ki, erməni macəracılığına qəti bir intəha verərək Qarabağ məsələsini birləşfəlik həll edəcəkdir.

"Yaşasın gənc ordumuz! Ulu tanrı zəfərlərini çoxaltsın"(12,s 467).

Yazıda qeyd edildiyi kimi bu gənc ordunun ilk qələbəsi idi və çox təəssüf ki, həmçinin son qələbəsi oldu. Ermənilər üzərində şanlı və tarixi qələbələrin sevinci içərisində olarkən Sovet Rusiyası Bakıya yön almışdı. Azərbaycan Cümhuriyyəti milli höküməti həyacanlı anlar keçirirdi. Müdafiə naziri Səməd bəy Mehmandarovun 1920-ci il 27 apreldə Cavad bəyə göndərdiyi teleqram çox güman ki, milli hökümətin qorunmasına planlanmışdı:

Təcili teleqram

1920-ci il 27 aprel

Gəncə. Birinci piyada diviziyasının rəisi, general Şixlinskiyə.

"Bolşeviklər Yalama stansiyasına hücum etdilər. Onlar dayanmadan irəliləyirlər. Xudatı ələ keçiriblər. Çıxılmaz vəziyyətdəyik. Günü bu gun Qızıl Buruna Qazaxdan bir batalyon və Gəncədən bir batalyon göndərmənizi əmr edirəm. Hər bir batalyonda ən azı 500 süngü və pulemyot olmalıdır. Yük qatarını artıq göndərmişik. Həmin hissələrin gəlməsi vaxtını teleqrafla bildirin. Biz batalyonları sabaha gözləyirik.

Hərb naziri artilleriya generalı Səməd bəy Mehmandarov". (4,s 108)

Ceyhun Nəbi

SOVETLƏRLƏ ÜZ-ÜZƏ

Cümhuriyyət tarixindən portretlər

*Azərbaycan Cümhuriyyətinin
100 illiyinə həsr olunur*

Bakı – 2018

SOVETLƏRLƏ ÜZ-ÜZƏ

CEYHUN NƏBİ

BASQI, TERROR VƏ SİYASI MÜHACİRƏTDƏN NÜMUNƏLƏR